Rozsudek nad V. Havlem je hanbou celé české justice

SOUDILA PREZIDENTA...

U OBVODNÍHO SOUDU v Praze 3 soudila V. Havla 21. února 1989 samosoudkyně. Konečný verdikt zněl: 8 měsíců v I. nápravně výchovné skupině.

— Co říkáte tomuto rozsudku dnes?, zeptali jsme jí.

„Těžko se k tomu mohu nyní vyjadřovat. V době, kdy jsem věc rozhodovala, byla jiná společenská i politická situace, což mělo vliv na hodnocení stupně společenské nebezpečnosti uvedeného jednání."

— Musela jste ho soudit?

„Věc byla usnesením Městského soudu v Praze odňata Obvodnímu soudu v Praze 1, přikázána OS v Praze 3 a nebyla jsem oprávněna toto usnesení přezkoumávat. Podle rozvrhu práce závažné a obtížné případy vyřizuje vždy předseda soudu, jímž jsem byla, případně náměstek pro trestní úsek, který však u OS v Praze 3 není. Tehdy jsem tam měla dva začínající soudce, kterým jsem tento případ nemohla absolutně svěřit."

— A co kdybyste případně náhle onemocněla?

„V případě, že bych byla v pracovní neschopnosti, musela by se věc odročit, neboť není možné, aby ji mohl jiný soudce bez řádného prostudování projednávat a rozhodovat."

— Někteří soudci městského soudu se svěřili, že by V. Havla v žádném případě nesoudili...

„K tomu je třeba říci, že se musí vycházet z rozvrhu práce a plnit své povinnosti. Podle jejich vyjádření by to mohlo znamenat, že když přijde jiná obtížná věc, že ji nebudou projednávat a rozhodovat, což není možné. Jsou sice výjimky, kdy soudce může odmítnout vyřizování věci, a to v případě podjatosti."

— Takže když jste V. Havla soudila vy, tím jste jiné soudce zachránila...

„Jinou možnost jsem neměla."

— Myslíte si, že jste rozhodla správně?

„Vycházela jsem z obžaloby a z důkazů, které byly ve spise, a rozhodovala jsem na základě zákona. U hlavního líčení jsem na návrh obhájce i obžalovaného provedla všechny další důkazy. Na základě volného hodnocení důkazů jsem podle svého přesvědčení, s přihlédnutím ke stupni společenské nebezpečnosti v oné době a s přihlédnutím k dalším okolnostem podle zákona rozhodla. Městský soud při projednávání věci dospěl v senátu zčásti k jinému názoru a ve věci rozhodl. Jeho rozhodnutí — 8 měsíců v I. NVS — bylo konečné."

— Takže to je jeho vina, že byl V. Havel odsouzen?

„Nelze hovořit o vině. Městský soud vzhledem k tomu, že proti rozsudku obvodního soudu bylo podáno odvolání prokurátora i obžalovaného, a dále i jeho příbuzných, musel věc projednat a rozhodnout. Přičemž musel vycházet z provedených důkazů a ze zákona."

— A co řeknete tomu, že dřívější předseda Městského soudu v Praze prohlásil, že rozsudek nad V. Havlem je hanbou celé české justice?

„K tomu již vydali prohlášení někteří soudci městského soudu a bylo publikováno i ve Svobodném slově. Domnívám se, že jeho výrok není správný. Především z toho důvodu, že za rozhodnutí odpovídá předseda senátu, případně celý senát, který rozhoduje."

— Obžalobu na V. Havla podávala obvodní prokuratura v Praze 1. Obvodní prokurátor pak nebyl spokojen ani s vaším výrokem. Chtěl vyšší trest. Takže on je onen viník?

„Je pravdou, že podal odvolání v neprospěch obžalovaného. Avšak jeho postavení oproti soudci je jiné. Rozsudek je věcí soudu."

— Dá se tedy říci, že obžaloba na V. Havla byla vypracována tak, aby byl podle dosavadního trestního řádu odsouzen?

„Byla vypracována tak, jako ostatní obžaloby v jiných věcech a prokurátor při zpracování obžaloby musí vycházet z důkazů provedených v přípravném řízení."

— Domníváte se, že se všechno dělo pod tlakem ÚV KSČ — M. Jakeše, M. Štěpána i mnohých jiných funkcionářů KSČ?

„K tomu se nemohu vyjádřit. Musela jsem rozhodnout na základě obžaloby a provedených důkazů."

— Slyšela jste i závěrečnou řeč V. Havla. Mohla ovlivnit váš výrok?

„Ne. Byla rozsáhlejší a zabývala se nejen skutkovým stavem věcí, ale také současným stavem ve společnosti."

— Po lednových a srpnových událostech byla nevinně odsouzena řada občanů Prahy i dalších měst ČSSR. Poté byli mnozí stále sledováni StB. Co tomu říkáte?

„Rozsudky jsou v právní moci. Byla možnost podat mimořádný opravný prostředek ve prospěch, avšak tyto podány nebyly. Většina lidí byla odsouzena za přečin. Podle § 6 a Zákona 150/1969. Převážná část případů byla od obvodních soudů postoupena NV jako přestupek, část byla zastavena a případně u MS zproštěna."

— Národní výbor hlavního města Prahy vydal vyhlášku, podle níž se v centru města zakazovala všechna shromáždění občanů. Schválili ji poslanci NVP, mezi nimiž jste byla i vy...

„Tato vyhláška nebyla správná, byla v rozporu s vyšším právním aktem."

— Ozvali se proti ní odborníci, jako soudci, prokurátoři, advokáti?

„My jsme ji neměli před tím vůbec k dispozici. Dostali jsme ji až při zahájení plenárního zasedání NVP ráno na stůl."

Takže jste ji museli jen odhlasovat?

„Ano. Ale nebylo to jednomyslné. Řada lidí nehlasovala a několik poslanců bylo proti."

— Nicméně nakonec platila...

„Protože rozhodující část byla pro."

— Jak byste se zachovala, kdybyste měla nyní soudit za korupci, zneužívání moci a další trestné činy představitele nedávné moci, zkompromitované funkcionáře KSČ, vlády i dalších orgánů ČSSR?

„Pokud bych tyto věci musela podle rozvrhu práce projednávat, tak stejně jako v ostatních případech bych vycházela ze zákona a z provedených důkazů."

(něk)

5/4

Tisková konference s ministryní JUDr. Dagmar Burešovou

Otevřít spravedlnosti oči

Většina předsedů krajských soudů v ČSR odvolána

PRAHA (kjk). Značná pozornost novinářů i zástupců různých občanských iniciativ, reprezentujících především osoby nespravedlivě stíhané a politicky pronásledované v uplynulých čtyřech desetiletích, byla zaměřena na včerejší tiskovou konferenci s ministryní spravedlnosti ČSR JUDr. **Dagmar Burešovou**, věnovanou činnosti tohoto resortu v nových společenskopolitických podmínkách.

České ministerstvo, jak uvedla JUDr. Dagmar Burešová v úvodu, bude napříště podstatně iniciativnější při prosazování legislativních změn. V současném období už vzniká skupina expertů, která bude připravovat zásady nových zákonů. V této souvislosti připomněla skutečnost, že ještě v padesátých letech bylo ministerstvo spravedlnosti významným legislativním centrem státu; podílelo se na výstavbě právního řádu. Jeho význam však postupem času odumíral a dnes je pouze jedním z připomínkových míst legislativního procesu. I v tom se musí situace od základu změnit, zdůraznila ministryně vlády ČSR.

Mnoho práce, uvedla dále ministryně, čeká justici také při rehabilitaci lidí nespravedlivě stíhaných a odsouzených. Ministerstvo přitom hodlá přezkoumávat případy od roku 1948. Za nejzávažnější fakt, jenž deformoval zejména naše soudnictví, označila JUDr. Burešová větší či menší závislost soudů na politických orgánech. Ke kádrovým změnám v soudnictví sdělila, že zatím odvolala skoro všechny předsedy krajských soudů. Současně konstatovala, že tyto funkce mohou zastávat jen soudci, kteří mají morální kredit, jsou odborně zdatní, a v minulosti se nezpronevěřili své povinnosti soudit jen podle zákona a svého svědomí. Na straně druhé vyjádřila ministryně přesvědčení, že 80—90 procent soudců, zejména v civilním právu, pracovalo i v minulých letech poctivě a rozhodovalo podle zákonů.

K problematice eventuálního zahájení vyšetřování příslušníků Sboru nápravné výchovy, kteří se podle názoru odsouzených vězňů dopouštěli při výkonu služby trestních deliktů, odpověděla že pokud se skutečně dopustili trestné činnosti, musejí být voláni k odpovědnosti — je nutné to vyšetřit. Samozřejmě, že i ve svobodné a demokratické společnosti bude práce Sboru nápravné výchovy důležitá, a budeme podporovat všechny ty, kteří plní své povinnosti v souladu se zákony.

Na další dotaz, zda se uvažuje o zavedení institutu vyšetřujících soudců, kteří by nahradili vyšetřovatele SNB, ministryně uvedla, že se s tím počítá. Ovšem soudce do této funkce je třeba nejprve najít. V současné době by museli být na tato místa přijati vyšetřovatelé SNB.

Rozhovor SH s Adolfem H. Hermannem:

Československo očima zpravodaje Financial Times

Volbou prezidenta ČSSR kulminovaly události, které do Prahy přilákaly stovky zahraničních novinářů. Přijeli, aby nasáli atmosféru této vzrušené doby a podali o ní svědectví. Jedním z nich byl i zvláštní zpravodaj renomovaného britského hospodářského deníku Financial Times Adolf Hermann, kterého jsme požádali o rozhovor.

Nebývá zvykem, aby novinář dělal interview s novinářem. Vaše osudy jsou ale natolik poznamenané všemi přílivy a odlivy, které Československo od vyhlášení samostatnosti prožilo, že stojí za to udělat výjimku. Mohl byste — alespoň stručně — našim čtenářům rekapitulovat svoji životní dráhu?

Jak daleko se mám vracet, až do Rakouska-Uherska? Já jsem se skutečně narodil ještě za časů mocnářství. V Praze jsem při zaměstnání vystudoval právnickou fakultu. V roce 1939 jsem musel před Němci emigrovat, v Anglii jsem pracoval na různých místech, mimo jiné i pro československou exilovou vládu. Po válce jsem se vrátil domů, působil jsem v zahraničním obchodě, také u ministra Krajčíra, podílel jsem se na vytváření velkoobchodních podniků. Rok jsem byl obchodním ředitelem Ligny, kde mne zastihla doba procesů, nevyhnuly se ani mé osobě: byl jsem odsouzen na dvanáct let za vlastizradu. Prošel jsem různými věznicemi, doly na Kladně a na Příbrami, po šesti letech jsem byl propuštěn a částečně rehabilitován. Slušnější místo jsem ale nějak nemohl najít, živil jsem se překlady, pak jsem začal psát pro anglický časopis New Scientist o vývoji vědy a techniky v Československu. Plné rehabilitace jsem se dočkal v roce 1964, kdy jsem také dostal pas a navázal spolupráci s Financial Times. Pro ně jsem až do roku 1968 dělal dopisovatele v Československu, po srpnu jsem emigroval do Británie. V londýnské redakci FT jsem měl nejdříve na starosti problematiku západoevropského průmyslu, později jsem se téměř výhradně věnoval otázkám obchodního práva. Vloni v červnu jsem v 75 letech „předčasně" odešel do důchodu, dostal jsem totiž velmi zajímavou nabídku z londýnské univerzity, abych pracoval na jednom výzkumném projektu v oblasti mezinárodního práva. Když se ale v Československu začaly dít převratné věci, požádal mě šéfredaktor Financial Times, abych sem alespoň na čas zajel. Tak jsem tady v Praze, opět po 21 letech.

Jaké to je, být zase v Československu? Jak se vám líbila volba prezidenta?

Rozhodně je to zajímavé. Nynější společenská atmosféra mi svou uvolněností, živostí a pestrostí víc připomíná předválečné Československo než rok 1968. Ačkoli tohle platí spíše pro mladé lidi, nebo ty, kteří se zatím politicky neangažovali. Pokud jde o parlament, který jednomyslně hlasuje pro Havla, i když dobře víte, že by stejní poslanci dokázali pár týdnů předtím stejně jednomyslně poslat tutéž osobnost třeba do vězení, pak to nepůsobí důvěryhodně, alespoň na Západě ne. Jinak to ale v této chvíli asi není možné, po parlamentních volbách se to jistě změní.

Samotná volba prezidenta byla velmi působivá. Projev Václava Havla zaujal svou stručností, tím, že se soustředil na jediný úkol — dovést zemi ke svobodným volbám. Překvapuje mě důraz kladený na náboženství, dříve to tak v Čechách (neříkám, že na Moravě a na Slovensku) nebylo.

Byl jste jedním z prvních, ne-li vůbec prvním zahraničním novinářem, který dostal velké interview od předsedy vlády ČSSR M. Čalfy. Hovořil jste i s řadou dalších lidí. Jak na Vás působil hospodářský program vlády národního porozumění?

Rád bych řekl, že rozhovor s panem ministerským předsedou byl nesmírně zajímavý a příjemný. Také jsem pro Financial Times napsal, že by se sotva našel západní státník, který by odpovídal úplněji. Netvrdím, že pan Čalfa odpovídal lépe než ti nejlepší na Západě, ale stejně dobře, stejně přímo a stejně přesvědčivě. Je to — zdá se — člověk, který je ochoten myslet nahlas, který nepředstírá, že ví, co neví, prostě ve všech směrech velmi příjemný partner v rozhovoru. Oba jsme právníci, a tak jsme našli jisté porozumění. Mám pocit, že jeho hlavní síla spočívá právě ve schopnosti právníka smířit protikladné názory. To je velmi důležité a troufám si tvrdit, že v této schopnosti tkví důvod, proč se pan Čalfa stal premiérem.

Pokud jde o hospodářský program, řekl bych, že jde spíše o velice hrubý nárys cílů, že ještě nejsou přesně promyšleny prostředky, jak jich dosáhnout. Přechod od centrálně plánované ekonomiky k tržnímu hospodářství není snadná záležitost, ale domnívám se, že Československo k tomu má ze všech socialistických zemí, snad s výjimkou NDR, nejlepší předpoklady. Podnikavost není zapomenuta, a to ani v mladé generaci, o což se podle mně dost zasloužila stínová ekonomika. Nepovažoval bych ji ani tak za nějakou formu korupce (i když tak ji lze také vidět), ale za vynucenou alternativu k nefungujícímu oficiálnímu sektoru. V ní se lidé cvičili podnikavosti, průbojnosti a iniciativě, která jim umožnila slušně žít. Dnes toho lze s výhodou využít.

Druhým operným bodem je řada nevyužitelných možností, potenciál, který dosud ležel ladem. Odborníci ze Západu, kteří měli příležitost poznat československé podniky, dospěli k závěru, že je v nich příliš mnoho lidí a přitom nízká směnnost, ale že v zásadě nejsou organizovány tak špatně. Kdyby se směnnost zvýšila a kdyby se naprosto uvolnily byrokratické předpisy, dalo by se existujících kapacit daleko lépe využít. Podniky potřebují plnou samostatnost a zainteresovanost na zisku. Direktivní řídící systém je pluy absurdit, které způsobují zbytečné ztráty. Nemožnost získat devizy například vyústila v to, že stojí drahá zařízení, protože nelze dovézt drobnou součástku za pár marek nebo dolarů. Zavedením devizových aukcí, na nichž je tak omezená nabídka, se zase zbytečně kazí kurs koruny. Dobrý ředitel ví, že jde o marginální výdaje, pro udržení výroby je ochoten zaplatit za devizy jakoukoli cenu. Stejně podivná je třeba politika v dovozu, kdy se limituje výše ceny — výsledkem je nákup podřadného zboží.

Další věcí, které lze poměrně rychle dosáhnout a na trhu se to brzy projeví, je podpora soukromého podnikání. Tady opět nemají místo jakékoli byrokratické překážky, naopak je nutné podnikatelům zajistit i výrobní prostředky, přístup k úvěrům atd. Přebudovat průmyslovou základnu není úkol ani na dva, ani na tři roky, ale tyhle věci jde udělat rychle.

Léta žijete ve Velké Británii, znáte tedy postoj tamních společností vůči investicím v Československu...

Britové zatím vyčkávají, jsou opatrní, jednak si kladou otázky typu „jak dlouho vydrží Gorbačov" a zvlášť na oficiálních místech lze dost často slyšet názor, že socialistické země stejně nemají peníze na velké nákupy. Neplatí to sice všeobecně, ale Britové jsou prostě méně pružní a průbojní než západní Němci nebo Rakušané, nejsou zvyklí na vazbové obchody, nehrnou se do kooperací a „joint-ventures". Svoji roli hraje i snaha o rychlou návratnost investic, způsobená vysokou úrokovou mírou ve Velké Británii, která se promítá do kratšího horizontu plánování.

Na druhé straně ani československé zahraničněobchodní podniky průbojností a vynalézavostí nepřekypují, setkávají se tedy partneři, kteří trpí stejnými vlastnostmi. Výsledkem je, že vzájemný obrat zůstává nízký a neodpovídá skutečným možnostem.

Když na toto téma s Brity hovořím, upozorňuji je na skutečnost, že pokud budou s navazováním kontaktů vyčkávat, až se všechno vyjasní, bude příliš pozdě, konkurence je mezitím předběhne. Ve spojení s několika československými i britskými společnostmi a bankami proto hodlám založit obchodní společnost, jakousi „šňatkovou kancelář", která bude dávat dohromady zájemce o spolupráci a pak jim pomáhat v další činnosti.

Bude mít tato společnost zastoupení i v Československu?

Ne, bude to britská společnost. Tady bychom chtěli zřídit obchodní středisko (British Trade Center), kde by měly jednotlivé firmy ze Spojeného království svá zastoupení. Rádi bychom v Československu viděli i některou britskou banku. Kdy se tak stane, to si netroufám odhadnout, zatím nejsou vhodné kancelářské prostory. Doufám, že se vše brzy vyřeší.

Pane Hermanne, děkujeme vám za rozhovor.

LIBUŠE BAUTZOVÁ, MIROSLAV ZÁMEČNÍK

Jaká bude nová strana?

Na včerejší tiskové besedě v Praze vysvětloval docent František Trnka z JZD Agrokombinát Slušovice, jaká chce a jaká nechce být nová Čs. strana zemědělská. Chce být otevřená, humánní, demokratická a svobodná. Nechce být rozbíječská (všechno, co prokázalo na venkově ekonomickou životaschopnost, bude podporovat), odmítá „politikaření", osočování a pomluvy. A zejména nechce být „maličkem" komunistické strany, jak ji nařknuli někteří.

Dlužno dodat, že o podezření z ideového spojení s KSČ si řekla strana zemědělců hned v prvních dnech, kdy se o její existenci začalo hovořit. Sám jsem poznal v prosinci loňského roku řadu nadšených komunistů, kteří ČSZ propagovali, pomáhali jí získávat přívržence nebo přímo vystupovali z KSČ s rozhodnutím stát se členem nové politické strany. Ostatně sám předseda KSČ Ladislav Adamec ji doporučoval pozornosti a přízni naší veřejnosti.

Proč to pan Adamec dělal? Zřejmě aby komunisté ještě ve větších houfech vystupovali ze strany a věděli, kam jít pro novou členskou legitimaci.

Náš čtenář Josef Sysel z Loučně nám k zabarvení Čs. strany zemědělské poskytl další náměty. Náborová kampaň — píše — se odvíjela už na sjezdu JZD v Praze. Protože šlo o jednání družstevníků, z 80 procent členů KSČ, jednalo se vlastně o jistý sjezd této strany. Kdo psal scénář této nepodařené akce družstevního rolnictva, víme. I téma hromadného vstupu do ČSZ bylo takto naprogramováno. Do propagandy k podpoře vznikající strany se zapojily Zemědělské noviny — upozorňuje dál —, které v listopadových dnech věrně držely ideový krok s Rudým právem. Na Nymbursku, kde žije, někteří lidé si pro instrukce ke vstupu do ČSZ chodili na sekretariát OV KSČ.

Ať tak či onak, nová Čs. strana zemědělská bude hájit především zájmy nynějšího zemědělského velkokapitálu, jenž nyní představují JZD a státní statky. (kčr)